

Associate degree
Pedagogisch Educatief
Medewerker (PEM)
Christelijke Hogeschool
Windesheim

23 februari 2018

Inhoud

1	Samenvattend advies	3
2	Introductie	5
	2.1 Werkwijze panel	5
	2.2 Panelrapport	6
3	Beschrijving van de opleiding	7
	3.1 Algemeen	7
	3.2 Profiel instelling	7
	3.3 Profiel opleiding	7
4	Opleidingsbeoordeling	9
	4.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten	9
	4.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	11
	4.3 Standaard 3: Toetsing	16
	4.4 Graad en CROHO-onderdeel	17
	4.5 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	17
	4.6 Aanbevelingen	17
5	Overzicht oordelen	19
	Bijlage 1: Samenstelling panel	20
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	21
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	23
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	24

1 Samenvattend advies

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 18 juli 2017 een aanvraag voor een Toets Nieuwe Opleiding (TNO) voor de opleiding Associate degree Pedagogisch Educatief Medewerker van Christelijke Hogeschool Windesheim. NVAO heeft daarop een panel van experts gevraagd om alle aangeleverde informatie te bestuderen, het programma met de afgevaardigden van de instelling en opleiding tijdens een locatiebezoek te bespreken en een concluderend oordeel uit te spreken over de kwaliteit van de nieuwe opleiding.

Onderstaande overwegingen hebben een belangrijke rol gespeeld in de uiteindelijke beoordeling van het programma door het panel.

Standaard 1

Volgens het panel sluiten de beoogde leerresultaten aan bij de ontwikkelingen in het veld en zijn ze passend en adequaat. Het panel is te spreken over het feit dat de Ad PEM Windesheim de competenties regionaal heeft ingekleurd en rekening houdt met de bevolkingssamenstelling en ontwikkelingen in de regio. Er is sprake van een goede afstemming met de ROC's, het werkveld, de vervolgbachelors en het lectoraat. Het panel is daarom van mening dat de Ad PEM aan standaard 1 **voldoet**.

Standaard 2

Het panel ziet een doordacht programma waarin het praktijkleren een belangrijke plaats inneemt. Het comakerschap vindt het panel van sterke toegevoegde waarde, waarin niet alleen de studenten, maar ook de opdrachtgevers en de opleiding blijven leren en op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in de praktijk en het vakgebied. Het docententeam is gevarieerd en deskundig en het lectoraat is van substantiële betekenis voor de opleiding. Volgens het panel stelt de onderwijsleeromgeving de studenten in staat om de beoogde leerresultaten te bereiken. De Ad PEM **voldoet** daarmee volgens het panel aan standaard 2.

Standaard 3

Het panel trof een degelijk uitgewerkt toetsbeleid aan en waardeert de flexibiliteit die de opleiding haar studenten biedt wat betreft het tijdstip en de vorm van toetsing. Het panel vindt de (afstudeer)comaker een adequate manier om de verschillende competenties te toetsen. De opleiding heeft aangegeven kritisch te kijken naar de hoeveelheid en de vorm (bijvoorbeeld minder verslagen) van de toetsproducten. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding hier een goede oplossing voor vindt. Het panel concludeert daarom dat de Ad PEM aan standaard 3 **voldoet**.

Het panel is tot een **eindoordeel positief** gekomen ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding Associate degree Pedagogisch Educatief Medewerker van de Christelijke Hogeschool Windesheim en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

Den Haag, 23 februari 2018

Namens het panel ter beoordeling van de beperkte Toets Nieuwe Opleiding

Associate degree Pedagogisch Educatief Medewerker van Christelijke Hogeschool
Windesheim.

Gerda Geerdink
(voorzitter)

Ilse van der Lans
(secretaris)

2 Introductie

2.1 Werkwijze panel

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 18 juli 2017 een aanvraag voor een Toets Nieuwe Opleiding (TNO) voor de opleiding Associate degree Pedagogisch Educatief Medewerker van Christelijke Hogeschool Windesheim. Het succesvol doorlopen van een TNO-procedure is een voorwaarde om als opleiding door de NVAO te worden erkend. Met het keurmerk van de NVAO mogen opleidingen de bij de opleiding behorende wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's afgeven.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan de procedure die wordt gevolgd voor opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is in feite een planbeoordeling. Na de erkenning van de nieuwe opleiding zal de opleiding vallen onder de reguliere accreditatieprocedure.

Om de nieuwe opleiding te beoordelen, heeft de NVAO een panel van experts vastgesteld met de volgende samenstelling:

- Voorzitter: mevr. G. Geerdink is werkzaam als associate lector 'kwaliteit van lerarenopleiders' bij de HAN. Tevens is ze hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Lerarenopleiders en bestuurslid van de VELON (Vereniging Lerarenopleiders Nederland).
- Leden:
 - mevr. L. Werbrouck is opleidingshoofd van de professionele bacheloropleiding Pedagogie van het jonge kind aan de Karel de Grote Hogeschool te Antwerpen;
 - mevr. M. van Doorn is directeur van Kinderopvang SKR te Ridderkerk;
- Student-lid: Jade Brouns volgt de Master Pedagogische Wetenschappen, Onderwijs- en Opleidingskunde aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Het panel werd bijgestaan door Maya de Waal, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator en door Ilse van der Lans, beleidsmedewerker NVAO, als secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de beperkt Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2016, nr 69458) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 19 december 2017 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en nadere vragen geformuleerd voor het locatiebezoek.

Op 20 december 2017 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de opleiding. Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het conceptrapport is vastgesteld door de voorzitter. Het adviesrapport is op 8 februari 2018 aan de opleiding voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 23

februari 2018 gereageerd op het adviesrapport. Na afstemming met het panel heeft dit geleid tot een enkele tekstuele wijziging en aanpassing van het Croho-domein Gedrag & Maatschappij naar het Croho-domein Onderwijs, waarna het definitieve rapport is vastgesteld door de voorzitter. Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 23 februari 2018 aan de NVAO aangeboden.

2.2 Panelrapport

Na deze introductie op het rapport volgt het hoofdstuk waarin het advies is samengevat.

Het derde hoofdstuk betreft een omschrijving van het programma waaronder de positionering van de opleiding binnen de instelling en binnen het hoger onderwijsbestel in Nederland.

Het panel geeft zijn bevindingen, overwegingen en conclusies weer in hoofdstuk 4 aan de hand van de onderwerpen en standaarden uit het relevante kader.

De bevindingen zijn de feiten zoals waargenomen door het panel in de aangeleverde documentatie en gedurende het locatiebezoek. De overwegingen bevatten de oordelen, meningen en zienswijzen van het panel en de mate waarop deze effect hebben op het uiteindelijke oordeel van het panel op de standaard. Op basis van de overwegingen wordt ook een algemeen eindoordeel uitgesproken.

Tot slot wordt in een tabel schematisch weergegeven wat de oordelen zijn per standaard.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Christelijke Hogeschool Windesheim
Opleiding:	Associate Degree Pedagogisch Educatief Medewerker
Variant(en):	deeltijd
Graad:	Associate degree
Afstudeerrichtingen:	Kind & Gezin Kind & School
Locatie(s):	Almere
Studieomvang (EC):	120 ECTS
CROHO-onderdeel:	Onderwijs

Voorstel voor indeling in een visitatiegroep: nader te bepalen.

De opleiding dient ten minste twee jaar voor de vervaldatum gebruik te maken van de zogenoemde aprilronde om zelf zorg te dragen voor een indeling in een visitatiegroep. Daarna neemt de NVAO het besluit over de indeling in een visitatiegroep.

3.2 Profiel instelling

Christelijke Hogeschool Windesheim is gevestigd in Zwolle en heeft een nevenvestiging in Almere (Windesheim Flevoland). De hogeschool telt 21.000 studenten, enkele duizenden cursisten en ruim 1800 medewerkers. Windesheim Flevoland (WF) is de jonge nevenvestiging van Windesheim Zwolle met een profiel van een zelfstandige hogeschool in Almere. Windesheim Flevoland is opgericht om te beantwoorden aan de specifieke vragen die spelen in de regio. Dit heeft geleid tot de volgende uitgangspunten van Windesheim Flevoland:

- verhogen van het opleidingsniveau in de regio;
- *social tissue* genereren in stad en regio door de aanwezigheid van de hogeschool en haar studenten;
- kennisuitwisseling door, voor en met andere organisaties in de directe regio en waar nodig daarbuiten.

3.3 Profiel opleiding

De Ad-opleiding Pedagogisch Educatief Medewerker (PEM) komt mede voort uit een vraag van de gemeente Almere en ENTZA (Expertisenetwerk Nul Tot Zesjarigen in Almere) aan Windesheim Flevoland. Reeds in 2014 zijn er initiatieven genomen om te komen tot kennisdeling en expertise-uitwisseling rond het jonge kind. Op basis van deze contacten is aan Windesheim Flevoland gevraagd te onderzoeken op welke wijze de expertise van werkenden in onder andere de voor- en vroegschoolse educatie, peuterspeelzaalwerk, onderwijs en kinderopvang verhoogd en verdiept kan worden. De gemeente Almere steunt deze aanvraag tweevoudig: via het inbrengen van expertise en via een financiële ondersteuning bij de ontwikkeling van de opleiding.

Bij de ontwikkeling van de opleiding is inhoudelijk de nadruk gelegd op aspecten als vroegsignalering en preventie. De Ad PEM is primair gefocust op de educatieve sector, met

de nadruk op de pedagogische relatie met het kind. De praktijk wordt veelvuldig gebruikt als oefensituatie.

De Ad PEM kent twee uitstroomprofielen; Kind & Gezin en Kind & School. In het tweede studiejaar kiest de student een uitstroomprofiel en specialiseert zich op dit uitstroomprofiel. Het uitstroomprofiel Kind & Gezin richt zich op studenten die zich willen specialiseren in het jonge kind buiten school en werkzaam willen zijn in bijvoorbeeld de kinderopvang of opvoedingsondersteuning. Het uitstroomprofiel Kind & School richt zich op studenten die zich willen specialiseren in het kind vanaf vier jaar en werkzaam willen zijn op een basisschool of bij een integraal kindcentrum. Deze uitstroomprofielen sluiten tevens aan bij een eventuele vervolgbachelor, de lerarenopleiding basisonderwijs (Pabo) of Social Work met profiel Jeugd.

4 Opleidingsbeoordeling

In dit hoofdstuk wordt de evaluatie door het panel van de standaarden omschreven. Bij elke standaard geeft het panel zijn bevindingen, overwegingen en oordeel weer. De beoordeling is gebaseerd op de standaarden en criteria zoals beschreven in het Beoordelingskader voor de beperkte Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2016, nr 69458). De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding.

Over de standaarden geeft een visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

4.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

In de huidige paragraaf worden de bevindingen en overwegingen van het panel omtrent standaard 1 beschreven. Deze worden ondersteund door zowel informatie uit de aangeleverde kritische zelfreflectie van de Ad PEM als nadere informatie die op de bezochtdag verkregen is. Aan het eind van de paragraaf is het oordeel van het panel betreffende deze standaard te vinden.

Leerresultaten

De Ad PEM Windesheim Flevoland hanteert net als sommige andere Ad PEM opleidingen in Nederland het competentieprofiel van de Ad PEM Rotterdam. Landelijk is er (nog) geen competentieprofiel vastgesteld. De competentiegebieden van de Rotterdam Academy zijn ontleend aan het landelijk opleidings- en competentieprofiel van de hbo-bachelor Social Work en de Dublin descriptoren. De opleiding heeft het competentieprofiel daarnaast regionaal ingekleurd, toegespitst op de specifieke situatie in Almere en omstreken. Almere en Lelystad zijn zogenoemde New Towns, wat specifieke vraagstukken met zich meebrengt die invloed hebben op de werkzaamheden van de Ad PEMmer. Door de bevolkingssamenstelling van de regio (veel inwoners met een migratieachtergrond en een relatief laag opleidingsniveau) krijgen toekomstige Ad PEM-afgestudeerden te maken met kinderen met een taal- en ontwikkelachterstand. Aan deze achterstanden moet extra aandacht besteed worden om negatieve gevolgen voor de rest van de schoolcarrière te voorkomen. Het panel is te spreken over de manier waarop de Ad PEM Windesheim de competenties regionaal heeft ingekleurd en rekening houdt met de typerende bevolkingssamenstelling in de regio.

De hogescholen die deelnemen aan het landelijke netwerk Ad hebben in de themagroep Kwaliteitszorg het eindniveau Ad vastgesteld. Deze sluiten aan bij de competenties van de hbo-bachelor lerarenopleiding basisonderwijs en de hbo-bachelor Social Work. Studenten worden geacht de competenties van de Ad PEM voor een belangrijk deel op niveau 2 (gevorderd) te realiseren. Wanneer studenten voldoen aan dit door het werkveld

gelegitimeerde profiel, voldoen zij aan zowel het nationaal als internationaal geaccepteerde EQF-niveau 5. Het panel vraagt zich af waarom enkele competenties alleen op niveau 1 worden getoetst en raadt de opleiding aan om ook deze competenties op niveau 2 aan te bieden.

Uit de gesprekken met de opleiding kwam naar voren dat zij op de hoogte is van de landelijke eisen en ontwikkelingen omtrent baby-opvang. Het panel adviseert om de eisen van de wet IKK in de leerresultaten op te nemen en deze uit te werken in de doorgaande leerlijnen van het curriculum. Op deze manier zijn alle leeftijden van 0 tot 8 jaar gedekt in het opleidingsprogramma.

Uitstroomprofielen

De Ad PEM kent twee uitstroomprofielen; Kind & Gezin (gericht op het jonge kind buiten school, bijvoorbeeld in de kinderopvang of opvoedingsondersteuning) en Kind & School (toegespitst op kinderen vanaf vier jaar, op een basisschool of bij een integraal kindcentrum). In het tweede studiejaar kiest de student een uitstroomprofiel en specialiseert zich in dit uitstroomprofiel. Deze uitstroomprofielen sluiten aan bij een eventuele vervolgbachelor, de lerarenopleiding basisonderwijs (Pabo) of Social Work met profiel Jeugd. Uit de gesprekken met het werkveld blijkt dat deze uitstroomprofielen niet echt meerwaarde hebben voor het werkveld, maar dat de uitstroomprofielen meer bedoeld zijn voor de student om zich te specialiseren. Desalniettemin geven de gesprekspartners uit het werkveld aan dat zij het fijn vinden voor de studenten dat hen deze keuzes geboden worden.

Beroepsbeeld

Het beroepsbeeld van de Ad PEM en de vertaling hiervan naar het curriculum van de Ad PEM zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het regionale werkveld (primair onderwijs, kinderopvang, vve en jeugdzorg), het ROC van Flevoland, ROC TOP, docenten en onderzoekers van de lerarenopleiding basisonderwijs (Pabo) en Social Work (Pedagogiek) en het lectoraat Leiderschap in Onderzoek en Onderwijs van Windesheim Flevoland. In het beroepsbeeld wordt zichtbaar wat voor Ad PEMmer zij wil opleiden. Het beroepsbeeld sluit aan bij actuele ontwikkelingen, geeft richting aan het didactisch en pedagogisch concept en ligt ten grondslag aan de uitwerking van eindkwalificaties in competenties.

Om de verwachtingen van het beroepenveld in beeld te krijgen zijn er kennisexpedities georganiseerd en individuele gesprekken gevoerd met relevante organisaties uit het werkveld. Op dit moment is er nog geen werkveldadviescommissie ingesteld. Het panel raadt aan om het werkveld een structurele plek te geven om bij elkaar te komen, bijvoorbeeld in combinatie met de expertisegroepen die vanuit de gemeente georganiseerd worden.

De functie van de afgestudeerde Ad PEM-student heeft nog weinig grond in het functiehuis van de cao's in het gerelateerde werkveld. De opleiding geeft aan dat de gesprekken hierover met het werkveld in de regio gaande zijn. Doordat ze in Almere gewend zijn om te pionieren, ervaart de opleiding dat de betrokkenen erg bereid zijn om met elkaar mee te denken en oplossingen te zoeken.

Conclusie

Volgens het panel sluiten de beoogde leerresultaten aan bij de ontwikkelingen in de regio en zijn ze passend en adequaat. Zij vindt het positief dat de opleiding goed op de hoogte is van de ontwikkelingen in het veld. Er is sprake van een goede afstemming met de ROC's, het werkveld, de vervolgbachelors en het lectoraat. Het panel is daarom van mening dat de Ad PEM aan standaard 1 **voldoet**.

4.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

In de huidige paragraaf worden de bevindingen en overwegingen van het panel omtrent standaard 2 beschreven. Deze worden ondersteund door zowel informatie uit de aangeleverde kritische zelfreflectie van de Ad PEM als nadere informatie die op de bezochtdag verkregen is. Aan het eind van de paragraaf is het oordeel van het panel betreffende deze standaard te vinden.

Programma

De Ad PEM is primair gefocust op de educatieve sector en de kinderopvang en legt de nadruk op de pedagogische relatie met het kind. De praktijk wordt veelvuldig gebruikt als oefensituatie. Het afronden van onderwijseenheden gebeurt ook nadrukkelijk in afstemming met en in de toekomstige praktijk. In de opleiding wordt extra aandacht besteed (ten opzichte van de bachelor) aan vaardigheden als observeren, rapporteren, interactie en ontwerpen en begeleiden van rijke speel- en leersituaties.

Het onderwijsconcept van Windesheim en de Ad PEM vindt het panel ingewikkeld en complex geformuleerd omdat er zowel wordt gesproken over de drie O's (Ondernemen, Onderwijs en Onderzoek), de vier elementen (ambitieuw studieklimaat, waarde(n)volle professional, studiebegeleiding op maat en onderwijs van hoge kwaliteit), de vijf pijlers van Samen-Werkend-Leren (leren werken vanuit een stevige basis, de Body of Knowledge & Skills, samenwerken aan praktijkopdrachten en comakerships, werken aan een waarde(n)volle professionele ontwikkeling, onderzoekend leren en ondernemend leren) en vijf leerlijnen (Body of Knowledge & Skills, Praktijkleerlijn, Onderzoekleerlijn, studentbegeleiding en Keuze & Verdieping). Uit de gesprekken kwam naar voren dat de kern hiervan is om theorie en praktijk samen te brengen en samen met de student te zoeken naar verbinding hiervan. Het panel adviseert om het onderwijsconcept overzichtelijker en bondiger weer te geven.

Binnen het curriculum wordt een scala aan didactische werkvormen toegepast, zoals instructiemomenten, tussentijdse feedbackmomenten, vaardigheidstrainingen, tussentijdse assessments en het presenteren van voortgang. Deze werkvormen bieden studenten de mogelijkheid vaardigheden te oefenen als beginnend beroepsbeoefenaar. Elke onderwijsperiode staat een *comaker* centraal. Tijdens de comakers oefenen studenten met projectmatig werken. Gedurende de twee jaar van de opleiding neemt de moeilijkheidsgraad van de comakers toe en zal de student in toenemende mate zelfstandiger werken. De kennis en benodigde vaardigheden om te slagen in het project/comakership worden verkregen in de ondersteunende leerlijnen.

Het panel heeft opgemerkt dat de opbouw van de vakken goed doordacht is. Er wordt gewerkt met modules, waar een doorlopende leerlijn van niveau 1 naar niveau 2 in verweven is. Door de comakers zijn de studenten vanaf het begin van de opleiding al bezig met het ontwikkelen van hun onderzoeksvaardigheden. Voorafgaand aan het visitatiebezoek had het panel twijfels over de invulling van de onderzoekslijn, maar uit de gesprekken bleek dat de opleiding recent de leerlijn heeft aangepast (van twintig naar tien studiepunten, gericht op het ontwikkelen van een onderzoekende houding) waardoor het in de ogen van het panel beter aansluit bij het niveau van een Ad-professional.

Het panel adviseert nog eens goed te kijken naar de studiehandleiding en dan vanuit het perspectief van de student. Er wordt in de handleiding relatief veel aandacht besteed aan de didactische uitgangspunten van de opleiding, terwijl studenten meer gebaat zouden zijn met enkel informatie over waar zij naartoe werken en hoe zij dit moeten doen.

Studielast

De studenten hebben twee avonden college per week en werken daarnaast minimaal zestien uur per week in de praktijk. Deze werktijd wordt omgezet in stagetijd. Daarnaast wordt er nog twintig uur aan zelfstudie verwacht van de student. Het panel vindt de studielast (en dan vooral het geplande aantal zelfstudie-uren) aan de hoge kant en raadt de opleiding aan om gedurende de opleiding in de gaten te houden of het programma studeerbaar blijft.

Praktijkleren

Het panel is enthousiast over het comakerschap als didactische benadering, waarin studenten, docenten en (externe) opdrachtgevers samen aan een project werken. Gedurende de twee studie jaren groeit de complexiteit van de comaker en de daarbij behorende verantwoordelijkheden. Hiermee ontwikkelt een Ad PEM-student zich van mbo 4-professional - werken volgens standaardprocedures en methodes en deze toepassen in het dagelijks werk - naar niveau 5-professional, die theorieën uit zijn vakgebied toepast op een praktisch vraagstuk en een meer verantwoordelijke rol wil spelen in de leer- en werkgemeenschap van het jonge kind. Volgens de opleiding is het comakerschap ook een reflectie op de opleiding zelf. Tevens blijft zij door de intensieve samenwerking met de opdrachtgevers op de hoogte van actuele ontwikkelingen in het beroepenveld.

Naast de comakers lopen de studenten ook stage op hun eigen werkplek. De studenten maken samen met hun studiebegeleider duidelijke afspraken over de verwachtingen en mogelijkheden op hun werkplek om te kunnen voldoen aan de door de opleiding gestelde eisen ten aanzien van toetsing. Dit wordt onder andere gedaan door middel van het afnemen van een werkplekscan bij de start van de opleiding.

Om structureel te reflecteren op de ontwikkeling in de praktijk wordt de Wanda-methode gebruikt. Door praktijkervaringen van medestudenten kritisch te analyseren in een groep waarin verschillende perspectieven bekeken worden, reflecteren studenten op hun handelen in de praktijk en de praktijkcontext. Deze intervisie maakt dat studenten kunnen oefenen in het (multi)disciplinair samenwerken, een rol die past bij hun toekomstige beroep. Het panel is van mening dat de Wanda-methode een mooie en beproefde methode is om te reflecteren.

Het panel heeft met zowel de opleiding als het werkveld gesproken over de begeleiding van de student in de praktijk. Het werkveld verwacht dat er genoeg hbo'ers beschikbaar zijn

voor de begeleiding. Wel geven zij aan dat het noodzakelijk is om alert te blijven of de studenten echt de ruimte krijgen om aan hun studie te werken. Zij vinden dat de organisaties waar de studenten werken hier medeverantwoordelijk voor zijn. De opleiding gaf aan dat zij voor de werkplekbegeleiding zullen gaan kijken naar de ervaringen van de Pabo. Daarnaast realiseert de opleiding zich dat het belangrijk is dat studenten tijdens de studie praktijkervaring opdoen met alle leeftijden tussen nul en acht jaar. Uit het gesprek met het werkveld blijkt dat er veel energie wordt gestoken in de samenwerking tussen de partners, waardoor er mogelijkheden zijn voor studenten om ook op andere plekken binnen het samenwerkingsverband stage te lopen. Ondanks dat de werkplekbegeleiding nog geconcretiseerd moet worden, hebben de gesprekken tijdens de visitatie het panel vertrouwen gegeven dat de opleiding de uitdagingen omtrent deze begeleiding in beeld heeft en dit mee kan nemen in de vormgeving van de begeleiding.

Instream

De opleiding staat open voor studenten met zowel een mbo 4-diploma als met een havo/vwo-diploma. Er wordt door de opleiding vooral een grote instroom van mbo 4-studenten verwacht uit de sectoren welzijn, educatie en zorg. Studenten die niet aan de wettelijke toelatingseisen voldoen kunnen een beroep doen op de 21+-toets.

De student dient bij aanvang van het eerste studiejaar en tijdens de opleiding relevant (betaald of onbetaald) werk te verrichten bij een instelling voor kinderopvang, voor- of vroegschoolse opvang of basisschool onderbouw en daar ook de mogelijkheid te krijgen om opdrachten voor de Ad PEM uit te voeren. Het panel vraagt de opleiding extra aandacht te besteden aan de stage-/werkplek van havisten en vwo-ers. Zij hebben immers vaak nog geen werkplek en minder ervaring dan mbo4-instromers. De opleiding heeft aangegeven dat zij individueel naar deze gevallen zal kijken en, indien nodig, de praktijken van deze studenten zal opschrijven. Uit ervaringen van andere opleidingen binnen Windesheim weet de opleiding dat deze studenten vaak na één jaar op hetzelfde niveau zitten als hun medestudenten.

Voor eerder verworven competenties is het mogelijk om vrijstelling te vragen bij de examencommissie.

Doorstroom

Studenten die de Ad-opleiding PEM succesvol afronden kunnen binnen Windesheim doorstromen naar de hbo-bachelor Lerarenopleiding basisonderwijs of de hbo-bachelor Social Work, profiel Jeugd. De aansluiting is zo vormgegeven dat de student zonder studievertraging kan doorstromen naar één van deze bacheloropleidingen. Tijdens de afstudeercomaker in het vierde semester van de Ad PEM kunnen de Ad-studenten onderwijs volgen samen met bachelorstudenten bij hun vervolgbachelor. Na succesvol afronden van de Ad PEM volgt de student een verplichte doorstroomminor van 30 studiepunten die aansluit bij de vervolgbachelor.

Docenten

Bij Windesheim dienen docenten minimaal op masterniveau geschoold te zijn en didactisch bevoegd te zijn. In het geval dat docenten bij indiensttreding niet aan deze criteria voldoen (maar bijvoorbeeld op basis van uitgebreide werkveldkennis worden aangenomen), wordt van hen verwacht dat zij zich binnen afzienbare tijd bijscholen.

De Ad PEM wil een kernteam creëren met daaromheen een flexibele schil van docenten met verschillende expertises. Het kernteam is verantwoordelijk voor de uitvoering en borging van het Ad-programma. Docenten die ook onderwijs verzorgen in de bachelor lerarenopleiding basisonderwijs en de bachelor Social Work – Jeugd worden op onderwijsseenheden en in de praktijk ingezet. De docenten die het panel gesproken heeft beschikken over een breed spectrum aan expertisegebieden. Bovendien blijkt uit de gesprekken dat de opleiding een uitgebreid netwerk heeft om voor de ‘flexibele schil’ docenten aan te trekken om specifieke vakken te doceren (zoals het werken met baby’s). Verder hebben alle docenten waar het panel mee sprak recent hun BKE gehaald.

Binnen Windesheim Flevoland hebben docenten drie rollen: naast vakdocent zijn zij tevens studentbegeleider en praktijkbegeleider. Ervaringen bij andere Ad-opleidingen bij Windesheim Flevoland leren dat de Ad-student gebaat is bij intensievere begeleiding. Naast studiebegeleiding vanuit de Ad PEM kunnen studenten ook ondersteund worden door het studiesuccescentrum van Windesheim Flevoland. Het panel is te spreken over het uitgebreide vangnet dat beschikbaar is om deze studenten zo goed mogelijk te begeleiden. Wel beveelt het panel de opleiding aan om te zorgen dat de aandacht die de docenten steken in het begeleiden van de studenten in goede verhouding blijft staan tot de tijd en aandacht die docenten ook aan hun andere rollen dienen te besteden.

Lectoraat

Het panel trof tijdens de gesprekken zeer betrokken lectoren die intensief hebben meegewerkt aan de totstandkoming van het programma. De taken van de lectoren bij de Ad PEM omvatten het vanuit hun expertisegebieden meedenken en input leveren voor het curriculum, flankerend onderzoek doen naar het leren van de deelnemers en de resultaten terugbrengen in de opleiding. Via verschillende onderzoeksprojecten willen zij het curriculum blijven voeden zodat het vernieuwend blijft. Het panel is van mening dat het lectoraat van toegevoegde waarde is voor de Ad PEM. Zij raadt de opleiding wel aan om de rol van het lectoraat vast te leggen door ze bijvoorbeeld toe te voegen aan het kernteam dat verantwoordelijk is voor de opleiding of ontwikkelplannen standaard ter instemming voor te leggen aan de twee lectoren die inhoudelijk verbonden zijn.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De studenten Ad PEM leren en studeren in de digitale leeromgeving OneNote Class Notebook van Microsoft. In samenwerking met de Kinderopvangacademie wordt een online leermanagementsysteem gebruikt met onder andere ‘virtual reality’-mogelijkheden. Naast de eerder beschreven studentbegeleiding binnen de opleiding, kunnen studenten via het studiesuccescentrum ook terecht bij een decaan of studentadviseur (GZ-psycholoog) voor extra ondersteuning. Tevens hebben studenten en medewerkers vrij toegang tot “De Nieuwe Bibliotheek Almere” in de directe nabijheid van de hogeschool, waar studieboeken van de boekenlijst van Ad PEM in de collectie zijn opgenomen. Het panel heeft geen op- of aanmerkingen op de opleidingsspecifieke voorzieningen.

Conclusie

Het panel ziet een doordacht programma waarin het praktijkleren een belangrijke plaats inneemt. Het comakerschap vindt het panel van sterke toegevoegde waarde, waarin niet alleen de studenten, maar ook de opdrachtgevers en de opleiding blijven leren en op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in de praktijk en het vakgebied. Het docententeam is gevarieerd en deskundig en het lectoraat is van substantiële betekenis voor de opleiding.

Daarnaast raadt het panel de opleiding aan om het onderwijsconcept overzichtelijker weer te geven, extra aandacht te besteden aan de werkplek van havisten en vwo'ers, op te letten dat de studielast van de opleiding niet te hoog is en dat de studiebegeleiding niet te intensief wordt voor docenten.

Het panel heeft er alle vertrouwen in dat de onderwijsleeromgeving de studenten in staat stelt om de beoogde leerresultaten te bereiken en vindt om die reden dat de Ad PEM aan standaard 2 **voldoet**.

4.3 Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

In de huidige paragraaf worden de bevindingen en overwegingen van het panel omtrent standaard 3 beschreven. Deze worden ondersteund door zowel informatie uit de aangeleverde kritische zelfreflectie van de Ad PEM als nadere informatie die op de bezochtdag verkregen is. Aan het eind van de paragraaf is het oordeel van het panel betreffende deze standaard te vinden.

Toetsbeleid

Het toetsbeleid van de Ad PEM is vastgelegd in de documenten 'Toetsbeleid Instellingsdeel' en 'Toetsbeleid Opleidingsdeel'. In de totstandkoming van het toetsontwerp voor de Ad PEM zijn vertegenwoordigers uit het werkveld geraadpleegd. Tevens zijn de toetsplannen voorzien van feedback door onderwijsadviseurs van het kenniscentrum Educatie van Windesheim.

Voor alle onderwijseenheden zijn leeruitkomsten geformuleerd. De student bepaalt (waar mogelijk) het moment, de plaats en tijdstip waarop hij een onderwijseenheid wil afronden. De onderwijseenheden worden getoetst door middel van verslagen, groepswerk, presentaties, deelname aan intervisie, participatie aan trainingen en de inzet van kennistoetsen. De kennistoetsen blijven in het eerste jaar beperkt. Aan het eind van het eerste studiejaar wordt het assessment for learning afgenomen. Dit is een leermiddel en voortgangstoets in één en wordt ingezet om de student en studiecoach inzicht te geven in de mate van voortgang op de vijf te ontwikkelen competenties. Het panel waardeert de terugkerende aandacht voor formatieve toetsing in het curriculum. Daarentegen zet het panel een kritische kanttekening bij de hoeveelheid verslagen die de studenten moeten schrijven. Zij zou dit liever meer in balans zien met de overige toetsproducten, zodat dit studenten niet benadeelt die meer moeite hebben met schrijven. Daarbij merkt het panel op dat er erg veel toetsmomenten in het curriculum zitten. Zij raadt de opleiding aan hier nog eens kritisch naar te kijken.

Bij het afronden van onderwijseenheden in de praktijk geeft de begeleider een adviesbeoordeling dat vooral gericht is op de ontwikkeling en uitvoering van de opdracht in de praktijkinstelling. Het competentie-assessment aan het eind van het tweede studiejaar wordt afgenomen door twee onafhankelijke assessoren, een opleidingsassessor en een werkveldassessor. De student toont hier het eindniveau aan t.a.v. het functioneren op de vijf beroepscompetenties.

Het panel is te spreken over de flexibele toetsing die de Ad PEM wil gaan toepassen. Bij de keuzevakken heeft de student inbreng in de toetsvorm en toetsinhoud. Het panel vindt dit een mooie manier om studenten in hun kracht te zetten doordat zij de toetsvorm kunnen kiezen waarmee zij zich het best kunnen profileren.

Afstuderen

De afstudeercomaker omvat tien studiepunten en betreft een individuele toets waarin alle vijf competenties en de onderzoekende houding samenkomen en integraal getoetst worden. Studenten Ad PEM kunnen samenwerken in deze afstudeercomaker met vierdejaarsstudenten lerarenopleiding basisonderwijs of zij kunnen zelf een opdrachtgever

zoeken die past bij het gekozen uitstroomprofiel. Het eindoordeel van het afstudeerproduct bestaat uit twee beoordelingen: van het productverslag en van het proces (dat bestaat uit een procesverslag en de afstudeerpresentatie). Het panel vindt de comakers een geschikte manier om de competenties te toetsen.

Borging van kwaliteit

De toetsing en borging van de Ad PEM vallen onder verantwoordelijkheid van de examencommissie van de lerarenopleiding basisonderwijs (Pabo). De examencommissie heeft het onderzoek naar de kwaliteit van toetsing gemandateerd aan de toetscommissie. Voor elke onderwijseenheid is een docent verantwoordelijk voor de toetsing en hij/zij is door de examencommissie benoemd als examiner. Er wordt een vierogenbeleid gehanteerd, waarbij een collega vooraf de inhoud en de kwaliteit van een toets beoordeelt. Externe validering van de toetsing heeft plaatsgevonden door consultering bij professionals uit het werkveld. De Ad PEM zal, net als de andere opleidingen van Windesheim, een Opleidingscommissie krijgen. Naar aanleiding van het gesprek met de examencommissie is vastgesteld dat uitspraken van de commissie door opleiders niet altijd als bindend worden ervaren. Het panel heeft de examencommissie meegeven om hierin op haar strepen te staan en navolging op te eisen.

Conclusie

Het panel trof een degelijk uitgewerkt toetsbeleid en waardeert de flexibiliteit die de opleiding haar studenten biedt wat betreft het tijdstip en de vorm van toetsing. Het panel vindt de (afstudeer)comaker een adequate manier om de verschillende competenties te toetsen. De opleiding heeft aangegeven kritisch te kijken naar de hoeveelheid en de vorm (vooral naar de verslagen) van de toetsproducten. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding hier een goede oplossing voor vindt. Het panel concludeert daarom dat de Ad PEM aan standaard 3 **voldoet**.

4.4 Graad en CROHO-onderdeel

Het panel adviseert om de volgende graad aan de opleiding toe te kennen: Associate degree

Het panel adviseert het volgende CROHO-onderdeel voor de opleiding: Onderwijs

4.5 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Het panel heeft geconstateerd dat de beoogde leerresultaten aansluiten bij de ontwikkelingen in het werkveld en de regio. Het curriculum en de onderwijsleeromgeving bieden studenten de mogelijkheid om de leerresultaten te behalen. De comakers spelen hierin een belangrijke rol. Daarnaast is de opleiding in staat om een adequaat systeem van toetsing aan te bieden aan de studenten. Het panel is daarom tot een **eindoordeel positief** gekomen ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding Associate degree Pedagogisch Educatief Medewerker van de Christelijke Hogeschool Windesheim en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

4.6 Aanbevelingen

Het panel doet de volgende aanbevelingen voor de Ad PEM van Windesheim Flevoland:

- Zorg ervoor dat alle competenties op niveau 2 aangeboden worden.
- Neem de eisen van de wet IKK in de leerresultaten op en werk deze uit in de doorgaande leerlijnen van het curriculum. Op deze manier zijn alle leeftijden van 0 tot 8 jaar gedekt in het opleidingsprogramma.
- Geef het werkveld een structurele plek om bij elkaar te komen, bijvoorbeeld in combinatie met de expertisegroepen die vanuit de gemeente georganiseerd worden.
- Het onderwijsconcept zou overzichtelijker en bondiger weergegeven kunnen worden.
- Kijk nog eens goed naar de studiehandleiding en dan vanuit het perspectief van de student. Er wordt in de handleiding relatief veel aandacht besteed aan de didactische uitgangspunten van de opleiding, terwijl studenten meer gebaat zouden zijn met informatie over waar zij naartoe werken en hoe zij dit moeten doen.
- Besteed extra aandacht aan de stage-/werkplek van havisten en vwo-ers. Zij hebben immers vaak nog geen werkplek en minder ervaring dan mbo4-instromers.
- Houd gedurende de opleiding goed in de gaten of het programma studeerbaar is.
- Blijf monitoren of studenten de ruimte krijgen op hun werkplek om de opdrachten uit te voeren en of zij de mogelijkheid krijgen om met alle leeftijden te werken.
- Leg de rol vast die het lectoraat in de opleiding heeft.
- Zorg dat de aandacht die docenten steken in studiebegeleiding in goede verhouding blijft staan tot de tijd en aandacht die docenten ook aan hun andere vakken dienen te besteden.
- Kijk kritisch naar de hoeveelheid en de vorm (vooral naar de verslagen) van de toetsproducten.

5 Overzicht oordelen

Standaard	Oordeel
<u>Beoogde leerresultaten</u> <i>Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.</i>	Voldoet
<u>Onderwijsleeromgeving</u> <i>Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.</i>	Voldoet
<u>Toetsing</u> <i>Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.</i>	Voldoet
Algemene conclusie	Positief

Bijlage 1: Samenstelling panel

Gerda Geerdink (voorzitter) is als associate lector 'kwaliteiten van lerarenopleiders', werkzaam bij het Kenniscentrum Kwaliteit van Leren van de Faculteit Educatie van de HAN. Ze wordt regelmatig ingeschakeld als voorzitter of lid van panels door de NVAO (in Nederland), de VLHUR (in Vlaanderen) en andere visiterende instanties voor het beoordelen van de kwaliteit van lerarenopleidingen. Tevens is ze hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Lerarenopleiders en bestuurslid van de VELON (Vereniging Lerarenopleiders Nederland). Daarnaast is ze lid van de Vereniging voor Onderwijs Research (VOR) en de European Association for Practitioner Research on Improving learning (EAPRIL).

Lien Werbrouck is opleidingshoofd van de professionele bacheloropleiding Pedagogie van het jonge kind aan de Karel de Grote Hogeschool te Antwerpen. Samen met enkele teamleden uit de lerarenopleiding kleuteronderwijs ontwikkelde ze in 2010 met succes deze nieuwe bacheloropleiding (gestart in 2010). Van 2007 tot 2013 coördineerde ze tevens het postgraduaat verantwoordelijke in de kinderopvang. Vanuit haar huidige functie neemt ze op vaste basis als gastspreker deel aan tal van internationale fora zoals EECERA-congres, ISSA-congres, DECET-congres, ESSE (Lyon).

Maureen van Doorn is sinds eind 2016 is ze directeur bij Stichting Kinderopvang Ridderkerk. Van 2001 tot 2014 was ze directeur/bestuurder van MAX kinderopvang te Rotterdam, waarna ze als adviseur optrad voor kinderdagverblijven, IKC's (Integraal Kindcentra) en diverse stichtingen die zich buigen over kind en welzijn.

Jade Brouns volgt de Master Pedagogische Wetenschappen, Onderwijs- en Opleidingskunde aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd bijgestaan door Maya de Waal, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator en door Ilse van der Lans, beleidsmedewerker NVAO, als secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 20 december 2017

Locatie: Windesheim Flevoland

Tijd	Wie	Ruimte	Gesprekspartners	Namen + functie/ taak/leerjaar
08.30-08.45		Begane grond		Ontvangst panel in de centrale hal van Windesheim Flevoland Hospitaaldreef 5 1315 RC Almere
08.45-09.15	Panel	2.16		Bestuderen materiaal
09.15-09.30	Panel	2.16		Presentatie door het management van de opleiding: "Wat is er gebeurd sinds de indiening van de aanvraag" <ul style="list-style-type: none"> • Bart-Jan Wolters, teamleider Education • Mariska Venema, coördinator
09.30-10.00	Panel	2.16		Gesprek met management van de opleiding: <ul style="list-style-type: none"> • Bart-Jan Wolters, teamleider Education • Mariska Venema, coördinator
10.00-10.15	Panel	2.16		Pauze
10.15-11.00	Panel	2.16		Gesprek met docenten/ ontwikkelteam <ul style="list-style-type: none"> • Ingrid Hoff, studiesuccescentrum/ doorstroom minor PABO • Hilde Amse, lid ontwikkelteam • Yvonne Koper, lid ontwikkelteam • Ellemieke Hulshof, lid ontwikkelteam • Conny Boendermaker, lid ontwikkelteam
11.00-11.15	Panel	2.16		Pauze
11.15-12.00	Panel	2.16		Gesprek werkveld <ul style="list-style-type: none"> • Marjolein Ophof, vestigingsmanager Sterrenschool De Ruimte • Margreet Hellemons, bestuurder GO! Kinderopvang Lelystad - Almere • Leanne Broekman, beleidsmedewerker gemeente Almere • Simone Krol; hbo coach VVE, de Schoor • Arnica Derkink, clusterdirecteur PO-ASG, Almere

Tijd	Wie	Ruimte	Gesprekspartners Namen + functie/ taak/leerjaar
12.00-12.10	Panel	2.16	Korte toelichting op de rol van het lectoraat Leiderschap in Onderwijs en Opvoeding bij de totstandkoming van de opleiding Ad PEM en haar rol binnen de opleiding. <ul style="list-style-type: none"> • Hanno van Keulen, lector • Loes van Wessum, associate lector
12.10-12.45	Panel	2.16	Gesprek lectoraat Leiderschap in Onderwijs en Opvoeding <ul style="list-style-type: none"> • Hanno van Keulen, lector • Loes van Wessum, associate lector
12.45-13.30	Panel	2.16	Lunch en intern overleg
13.30-14.15	Panel	2.16	Bestuderen materiaal
14.15-15.00	Panel	2.16	Gesprek met vertegenwoordigers examencommissie en toetscommissie <ul style="list-style-type: none"> • Erik Stulen, lid toetscommissie • Marjolein Rietveld, voorzitter examencommissie • Jeroen de Kruijff, lid examencommissie
15.00-15.15	Panel	2.16	Pauze
15.15-15.30	Panel	2.16	<i>OPTIONEEL</i> : aanvullend gesprek met het management
15.30-16.00	Panel	2.16	Interne nabespreking panel
16.00-16.30	Panel	2.16	Korte terugkoppeling door panelvoorzitter naar opleiding

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

- Informatiedossier Beperkte Toets Nieuw Associate-degreeprogramma, Associate degree Pedagogisch Educatief Medewerker
- Deelonderzoek 1: Documentstudie en data-analyse Ad Educatief Professional Jonge Kind
- Deelonderzoek 2 (bijlagenrapport): Kwantitatief arbeidsmarktonderzoek Ad-opleiding 'Educatief Professional Jonge Kind' Windesheim Flevoland
- Studiehandleiding: Ad PEM
- Programmabeschrijving jaar 2 Ad PEM
- Competentiematrix Ad PEM WF
- Handleiding Comakership Ad PEM
- Toetsbeleid Instellingsdeel

Documenten extra beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek (naast de documenten die al waren ontvangen)

- Onderwijs- en Examenregeling 2017-2018 Opleidingsdeel
- Docentenhandleiding Studentbegeleiding Periode 1.1
- Handleiding Afstuderen Ad PEM Concept
- Leerwerkplekscan Ad PEM Deeltijd 2017-2018
- Instellingsdeel Onderwijs- en Examenregeling 2017-2018
- Toetsbeleid Opleidingsdeel – Associate degree Pedagogisch Educatief Medewerker

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

Ad	Associate degree
ba	bachelor
hbo	hoger beroepsonderwijs
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Pabo	Lerarenopleiding Basisonderwijs
PEM	Pedagogisch Educatief Medewerker
WF	Windesheim Flevoland

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op beperkte toetsing van de nieuwe opleiding Associate Degree Pedagogisch Educatief Medewerker van Christelijke Hogeschool Windesheim.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 00

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer 005930